



แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองศตวรรษที่ 21 บนฐานประชาธิปไตย :
กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
DEVELOPMENT GUIDELINES FOR 21ST-CENTURY CITIZENSHIP CHARACTERISTICS
BASED ON DEMOCRACY: A CASE STUDY OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ^{1*}, สุนิสา เชาวนเมธากิจ², สุชาดา สุวรรณคำ³

Chaleomsak Bunnam^{1*}, Sunisa Chaomatagit², Suchada Suwankum³

¹วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

¹College of Innovation and Management, Songkhla Rajabhat University

²คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

²Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

³Hatyai Business School, Hatyai University

*Corresponding Author E-mail: chaleomsak.bu@skru.ac.th

Received January 18, 2026; Revised April 2, 2026; Accepted April 9, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ในบริบทสังคมไทย และสังคมโลกบนฐานแนวคิดประชาธิปไตย และ 2. เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างพลเมืองเข้มแข็งบนฐานประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โดยเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 1. ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการสอนและพัฒนาผู้เรียนทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 18 คน และ 2. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 12 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณลักษณะและทักษะสำคัญของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างพลเมืองเข้มแข็งต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered) โดยการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ความรู้เท่าทันสื่อ ดิจิทัล ความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพลเมืองโลก นอกจากนี้ การสร้างระบบ “SKRU DNA” ที่หลอมรวมค่านิยมของความเป็นไทยเข้ากับคุณลักษณะสากล ถือเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่มีรากเหง้าและพร้อมเชื่อมโยงกับโลกอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: คุณลักษณะศตวรรษที่ 21, พลเมืองโลก, ประชาธิปไตย, อัตลักษณ์นักศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1. study the characteristics and 21st-century skills in the context of Thai society and global society based on democratic concepts, and 2. propose guidelines for developing 21st-century characteristics and skills to create strong citizens based on democracy of Songkhla Rajabhat University. Data were collected through in-depth interviews with key informants: 1. 18 experts who have knowledge and expertise in teaching

and developing learners in the field of political science, and 2. 12 students of Songkhla Rajabhat University. Data were analyzed using content analysis.

The research results found that the development of important characteristics and skills of students in the 21st century to create strong citizens requires a participatory learning process and a learner-centered approach. Learning management develops learners to have analytical thinking skills, intercultural communication, digital literacy, collaboration, and social responsibility, which are the core of global citizenship. In addition, the creation of the “SKRU DNA” system, which integrates Thai values with universal characteristics, is an approach that promotes students to become citizens who have roots and are ready to connect with the world sustainably.

Keywords: 21st-Century Characteristics, Global Citizenship, Democracy, Student Identity

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงกันในระดับโลกและขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้ประชาชนจำเป็นต้องมีทักษะและคุณลักษณะที่มากกว่าความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว องค์การ UNESCO (2023) ได้เสนอว่า การพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างพลเมืองที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย ขณะที่ OECD (2023) ระบุว่า สมรรถนะของพลเมือง (Citizenship Competencies) เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยและการอยู่ร่วมกันในสังคมสมัยใหม่ โดยพลเมืองต้องมีความสามารถในการใช้เหตุผล การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ World Economic Forum (2024) ยังได้เน้นว่า ทักษะสำคัญของโลกอนาคต ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ กรอบสมรรถนะหลักของคนไทยยังเน้นให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม เข้าใจหลักประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) นอกจากนี้ การพัฒนาพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ยังต้องเน้นการเรียนรู้ที่ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (กิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์, 2566)

สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพลเมือง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ยุ่เรียนกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกของสังคมอย่างเต็มรูปแบบ มหาวิทยาลัยจึงไม่ได้มีหน้าที่เพียงผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ทางวิชาชีพ แต่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถใช้เหตุผล มีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพลเมืองในสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของสถาบัน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีพันธกิจสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น และมีนักศึกษาที่มาจากบริบททางสังคมและเศรษฐกิจที่หลากหลาย ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา การพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 จึงต้องคำนึงถึงทั้งความเป็นสากลและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ข้อมูลจากการประเมินภายในพบว่านักศึกษายังมีข้อจำกัดในด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การใช้ภาษาอังกฤษ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของพลเมืองในโลกปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2567) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองยังต้องการแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวกับทักษะศตวรรษที่ 21 มักเน้นด้านการเรียนรู้หรือทักษะการทำงาน แต่ยังมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองศตวรรษที่ 21 บนฐานประชาธิปไตยโดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีการกิจด้านการพัฒนาท้องถิ่น และยังขาดกรอบแนวคิดที่บูรณาการระหว่างทักษะศตวรรษที่ 21 ความเป็นพลเมือง และบริบทของสถาบันอุดมศึกษา ยังไม่มีการศึกษาแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะพลเมืองศตวรรษที่ 21 บนฐานประชาธิปไตย ที่สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยจากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองศตวรรษที่ 21 บนฐานประชาธิปไตย กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จึงมีความสำคัญในการศึกษาคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็น และเสนอแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน เพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และปรับตัวได้ในโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ในบริบทสังคมไทยและสังคมโลกบนฐานแนวคิดประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างพลเมืองเข้มแข็งบนฐานประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งสร้างองค์ความรู้เชิงอธิบายและเชิงพัฒนา เพื่อสะท้อนสถานการณ์ คุณลักษณะและทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ของพลเมืองในบริบทสังคมไทยและสังคมโลกบนฐานแนวคิดประชาธิปไตย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1. ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการสอนและพัฒนาผู้เรียนทางด้านรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ จำนวน 18 คน โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ให้สัมภาษณ์แบบโกลบอล (Snowball Sampling) มีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง ไม่น้อยกว่า 5 ปีขึ้นไป และมีความสามารถในการบริหารงาน การสอน การทำกิจกรรมการพัฒนาเด็กเยาวชน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยพะเยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และ 2. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 12 คน โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2567 และเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาที่ผ่านการเข้าร่วมอบรมการพัฒนาปฏิบัติทักษะพลเมืองยุคใหม่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) เครื่องมือวิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.อัศกร ไชยพงษ์ อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ถกตา บุญปรากฏ สังกัดคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิศรภรณ์ รินโรสง สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พิจารณาด้านเนื้อหา ด้านภาษา วิเคราะห์หาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) มีค่าเท่ากับ 1.0

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้มีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูล 5 เดือน การสัมภาษณ์ครั้งละ 40 นาที มีการบันทึกเสียง ผู้วิจัยให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยยืนยันถึงการรักษาความลับของข้อมูล ผลการวิเคราะห์จะนำเสนอในลักษณะภาพรวม โดยโครงการนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ภายใต้รหัส SCPHYLIRB-2567/181

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องมาถอดความอย่างเป็นระบบ แล้วทำการอ่านทบทวนหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจสาระสำคัญ จากนั้นจึงกำหนดรหัสข้อมูล (Coding) จัดหมวดหมู่ และเชื่อมโยงประเด็นที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อค้นพบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่ม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบ และการเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตรวจสอบความสมเหตุสมผลของข้อสรุปก่อนนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

คุณลักษณะและทักษะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พบว่า การพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพจำเป็นต้องมุ่งเน้นทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ด้านจิตสำนึกที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมประชาธิปไตย และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการเสริมสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักยังสะท้อนว่า การปลูกฝังคุณลักษณะและทักษะสำคัญหลายประการเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

คณะผู้วิจัยมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ ศึกษาจากเอกสารสำคัญต่าง ๆ และนำเสนอผลการวิจัยสาระสำคัญตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะและทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ในบริบทสังคมไทยและสังคมโลกบนฐานแนวคิดประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ความเป็นพลเมืองมิได้เป็นเพียงสถานะทางกฎหมายหรือบทบาทที่ถูกกำหนดโดยรัฐ หากแต่เป็นกระบวนการทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างอำนาจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและระดับโลก โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของดิจิทัลวิถี และสังคมเครือข่ายไร้พรมแดน

1.1 ความเป็นพลเมืองจากอดีต พลเมืองในฐานะ “ผู้ใต้ปกครอง” ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าในอดีตความเป็นพลเมืองทั้งในบริบทสังคมไทยและสังคมโลกมีลักษณะเป็น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบบนลงล่าง โดยรัฐหรือผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ในบริบทสังคมไทยความเป็นพลเมืองในอดีตถูกหล่อหลอมภายใต้โครงสร้างสังคมแบบลำดับชั้น ซึ่งเน้นความจงรักภักดี ความเชื่อฟังมากกว่าการตั้งคำถามหรือการแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ ผลการศึกษาพบว่า ในศตวรรษที่ 21 ความเป็น

พลเมืองได้เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ดิจิทัลภิวัตน์ (Digitalization) และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พลเมืองในโลกปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็น ส่งผลให้บทบาทของพลเมืองเปลี่ยนจากผู้รับนโยบายไปสู่ผู้ร่วมสร้างสังคมอย่างชัดเจน

1.2 คุณลักษณะสำคัญของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 บนฐานแนวคิดประชาธิปไตยในบริบทสังคมไทยและสังคมโลกของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 ได้ทำให้แนวคิดเรื่อง “พลเมืองที่มีคุณภาพ” ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยกรอบคุณลักษณะเชิงหน้าที่หรือเชิงกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องพิจารณาคุณลักษณะเชิงคุณค่า (Value-based Attributes) ที่เชื่อมโยงกับหลักประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2.1 จิตสำนึกประชาธิปไตย (Democratic Consciousness) ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกประชาธิปไตย เป็นคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสะท้อนผ่านความเข้าใจในหลักเสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พลเมืองที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตยจะตระหนักว่า เสรีภาพของตนต้องดำรงอยู่ควบคู่กับเสรีภาพของผู้อื่น ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...การเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยต้องเข้าใจว่า ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่ต้องเคารพความคิดเห็นของคนอื่นด้วย เพราะสังคมจะอยู่ร่วมกันได้ต้องมีความอดทนและยอมรับความแตกต่าง การใช้เสรีภาพต้องอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม...” (ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา คนที่ 1 (2567, 2 ธันวาคม)

1.2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม (Social and Civic Responsibility) ผลการวิจัยพบว่า พลเมืองในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าการรับผิดชอบต่อตนเอง โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล ในบริบทสังคมโลกความรับผิดชอบต่อพลเมืองขยายไปสู่ประเด็นระดับโลก เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...ปัจจุบันการเป็นพลเมืองไม่ได้หมายถึงการทำหน้าที่เพื่อตัวเองเท่านั้น แต่ต้องคิดถึงสังคมส่วนรวมด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาส หรือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในโลกที่เชื่อมต่อกันตลอดเวลา...” (ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา คนที่ 2 (2567, 2 ธันวาคม)

1.2.3 ความตระหนักรู้ในฐานะพลเมืองโลก (Global Citizenship Awareness) ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องพลเมืองโลก ได้กลายเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 พลเมืองต้องตระหนักว่า ปัญหาหลายประการในโลกปัจจุบันเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงข้ามพรมแดน เช่น วิกฤตสิ่งแวดล้อม โรคระบาด ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...การเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ต้องคิดให้กว้าง มองเห็นว่าการกระทำของเรามีผลต่อคนในประเทศอื่นด้วย จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองของโลก ไม่ใช่เฉพาะของประเทศตนเองเท่านั้น...” (ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คนที่ 3 (2567, 20 พฤศจิกายน)

1.3 ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ของพลเมืองในบริบทสังคมไทยและสังคมโลกบนฐานแนวคิดประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ในศตวรรษที่ 21 การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพไม่อาจพึ่งพาเพียงคุณลักษณะเชิงคุณค่าเพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยทักษะสำคัญที่ช่วยให้พลเมืองสามารถแปลงคุณค่าและจิตสำนึกประชาธิปไตยไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ของพลเมือง สามารถพัฒนา “ควบคู่กับหลักประชาธิปไตย” เพื่อให้เกิดการใช้ทักษะอย่างมีจริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม

1.3.1 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ผลการวิจัยพบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลมีปริมาณมากและมีความหลากหลายทั้งข้อมูลจริง ข้อมูลบิดเบือน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นในโลกปัจจุบัน นักศึกษาควรได้รับการฝึกให้กล้าคิด กล้าถาม และกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล...” (ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คนที่ 4 (2567, 20 ธันวาคม)

1.3.2 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media, and Technology Literacy) ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลทำให้ทักษะด้านสารสนเทศและสื่อกลายเป็นทักษะสำคัญของพลเมืองประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 พลเมืองต้องสามารถเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และใช้ข้อมูลข่าวสาร อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อป้องกันการถูกครอบงำทางข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...ทักษะดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน แต่ต้องใช้ควบคู่กับจริยธรรม นักศึกษาควรรู้จักเลือกใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่เผยแพร่ข้อมูลที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม...” (ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา คนที่ 5 (2567, 2 ธันวาคม)

1.3.3 ทักษะชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life, Adaptability, and Lifelong Learning Skills) ผลการวิจัยพบว่า พลเมืองในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ทักษะชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นทักษะที่ช่วยให้พลเมืองสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ได้กล่าวไว้ว่า

“...นักศึกษาควรมีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ และต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตและทำงานได้อย่างมั่นคงในอนาคต...” (ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย คนที่ 6 (2567, 30 ตุลาคม)

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างพลเมืองเข้มแข็งบนฐานประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การพัฒนาพลเมืองให้มีคุณลักษณะและทักษะสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อความเข้มแข็ง โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาในระดับโลกและระดับท้องถิ่นอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา การเปลี่ยนผ่านจากภาวะวิกฤติสู่การฟื้นฟูจึงไม่ใช่เพียงการเยียวยาความเสียหายเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสสำคัญในการสร้างรากฐานใหม่ของสังคมผ่านกระบวนการพัฒนานักศึกษาให้เป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะและทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง โดยมีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างพลเมืองเข้มแข็งบนฐานประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดังนี้

2.1 แนวคิดการพัฒนาพลเมืองในโลกหลังโควิด-19 การฟื้นฟูหลังโควิด-19 ไม่อาจยึดติดกับแนวทางเดิมที่เน้นการฟื้นคืนสภาพสู่ภาวะก่อนวิกฤติ หากแต่ต้องเป็นการ “รื้อสร้าง” ความคิดและรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสังคมแห่งอนาคต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยจึงต้องได้รับการส่งเสริมทั้งด้าน “คุณลักษณะภายใน” และ “ทักษะภายนอก” เพื่อสามารถ

เผชิญความท้าทายที่ซับซ้อนรอบด้าน คุณลักษณะที่ควรได้รับการปลูกฝัง เช่น ความมีจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม ความเคารพในสิทธิมนุษยชน ส่วนทักษะภายนอกที่สำคัญในบริบทโลกาภิวัตน์ ได้แก่ ทักษะการคิด วิเคราะห์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.2 คุณลักษณะของพลเมืองที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะที่จำเป็นในการพัฒนา นักศึกษาให้เป็น “พลเมืองในศตวรรษที่ 21” มีความเชื่อมโยงกับทั้งระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก โดยควร มีความสมดุลระหว่าง “การเป็นคนดีในชุมชน” กับ “การเป็นคนที่มีบทบาทเชิงสากล” ได้แก่ จิตสาธารณะ และจิตอาสา ความใส่ใจส่วนรวม ความเสียสละ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น การยอมรับในความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ความคิดเห็น การทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรม การตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะ สมาชิกของชุมชน ชาติ และโลก คุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นฐานสำคัญในการสร้าง “ทุนมนุษย์” ที่มีคุณภาพ และสามารถขับเคลื่อนสังคมไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว คุณลักษณะพลเมืองใหม่บนฐานรากท้องถิ่น การออกแบบพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา เช่น ผสมผสาน “กรอบพลเมืองโลก” เข้ากับ “ค่านิยมชุมชน” ปลูกฝังความภูมิใจในท้องถิ่นควบคู่กับความ เข้าใจโลกและทักษะสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ทำให้พลเมืองต้องมี “ทักษะใหม่” ได้แก่ ทักษะการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา ความสามารถในการประเมินสถานการณ์อย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ข้อมูล และ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ทักษะการสื่อสาร มีจริยธรรม ทักษะความเป็นพลเมืองโลก

2.3 แนวทางพัฒนาในเชิงระบบ หลักสูตร บุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อให้การพัฒนา คุณลักษณะและทักษะเหล่านี้เกิดขึ้นได้จริง จำเป็นต้องออกแบบระบบการศึกษาใหม่ทั้งระบบใน 3 มิติหลัก ได้แก่ 1. หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะสำคัญ การส่งเสริม การเรียนรู้แบบลงมือทำ 2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะและ ทักษะที่กล่าวมา จึงควรพัฒนาให้ครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นต้นแบบ ที่ดีทั้งในด้านวิชาชีพ และคุณธรรม มีทักษะในการประเมินผลแบบเน้นสมรรถนะจริง และ 3. การบริหาร จัดการศึกษา กระจายอำนาจการบริหารให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นในการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของชุมชน ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร

สรุปได้ว่า การบูรณาการจนหล่อหลอมเป็นนักศึกษาที่มีคุณลักษณะและทักษะความเป็นพลเมืองที่ดี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และสามารถส่งผลให้เป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพด้วยความฉลาดทางปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความสามัคคี (Smart – Kind – Responsible – United) ซึ่งสามารถ ส่งผลต่อการปฏิบัติตนและพัฒนาตนเองให้สามารถพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการศึกษาที่สำคัญได้ดังนี้

1. คุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ในบริบทสังคมไทยและสังคมโลกบนฐานแนวคิด ประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ในบริบทสังคมไทยและสังคมโลกบนฐานแนวคิดประชาธิปไตย ประกอบด้วย จิตสำนึกประชาธิปไตย ความรับผิดชอบต่อสังคม การเคารพความแตกต่าง และความตระหนักรู้ในฐานะพลเมืองโลก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นพลเมืองในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนมากกว่ายุคที่ผ่านมา เนื่องจากสังคมมีความเชื่อมโยงกันในระดับโลก และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยีดิจิทัลและโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้พลเมืองต้องมีทั้งคุณธรรม จริยธรรม และทักษะในการปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Kartika & Ibrahim (2025)

ที่กล่าวว่า แนวคิดพลเมืองโลกในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องพัฒนาบุคคลให้มีความตระหนักรู้ระดับโลก มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยได้อย่างสร้างสรรค์และสอดคล้องกับกลุติดา อุ่นจิตต์ และคณะ (2566) ระบุว่า สังคมไทยจะต้องมีเป้าหมายการพัฒนาไปสู่การทำให้เยาวชนไทยทุกคนให้มีสำนึกในการเป็นประชาธิปไตยสูง เพราะในอนาคตข้างหน้าเยาวชนไทยจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดอนาคตทิศทางของ ประเทศต่อไป

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ทักษะสำคัญของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลและสังคมประชาธิปไตย สอดคล้องกับ Cathrin et al. (2024) พบว่า การพัฒนาพลเมืองในยุคปัญญาประดิษฐ์ต้องส่งเสริมทั้งความรู้ด้านเทคโนโลยี จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์ และรวงทอง ภาพันธุ์ (2567) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกันและการสะท้อนคิด สามารถช่วยพัฒนาจิตสำนึกพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างพลเมืองเข้มแข็งบนฐานประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะของพลเมืองในมหาวิทยาลัยควรดำเนินการในลักษณะบูรณาการทั้งระบบ โดยต้องเชื่อมโยงหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถนำหลักประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสุพัตรา ตันติจริยาพันธ์ และคณะ (2567) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้องเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และเชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับรัชพล ตุลยวิไลกุล และวัชรพงศ์ ศิริมาสกุล (2567) พบว่า การใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาพลเมืองสามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและส่งเสริมความเป็นพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากกระบวนการวิจัยเชิงสังเคราะห์และบูรณาการองค์ความรู้ โดยเริ่มจากการศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับแนวคิดการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและการเป็นพลเมืองโลก จากนั้นจึงนำข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เช่น การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิเคราะห์บริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มาสังเคราะห์ร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยกระบวนการดังกล่าวนำไปสู่การสกัดองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนทั้งทักษะ (Skills) คุณลักษณะ (Attributes) และจิตสำนึก (Mindset) ที่จำเป็นของนักศึกษาในยุคใหม่ก่อนจะพัฒนาเป็นกรอบแนวคิด “SKRU DNA” ซึ่งเปรียบเสมือนรหัสพันธุกรรมทางการศึกษาที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นควบคู่กับความเป็นสากล ทั้งนี้ องค์ประกอบของ SKRU DNA ยังได้รับการจัดระบบและเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาพลเมืองเข้มแข็ง อันเป็นผลลัพธ์สำคัญของกระบวนการวิจัย โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงจากผลการวิจัยดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 SKRU DNA การพัฒนาคุณลักษณะและทักษะพลเมืองศตวรรษที่ 21

จากภาพที่ 1 SKRU DNA ทำให้เกิดการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้มีคุณลักษณะและทักษะพลเมืองศตวรรษที่ 21 โดยสามารถนำไปสู่การเป็นพลเมืองเข้มแข็งของประเทศบนฐานประชาธิปไตยในสังคมโลก ดังนี้ 1. คิดเป็น วิเคราะห์เป็น แก้ปัญหาได้ (Critical Thinking & Problem Solving) รากฐานของพลเมืองประชาธิปไตยที่คิดเป็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นหัวใจสำคัญ 2. คิดใหม่ ทำใหม่ สร้างคุณค่าใหม่ (Creativity & Innovation) พลังของพลเมืองที่ร่วมสร้างประชาธิปไตย 3. รู้เท่าทันข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยี (Digital Literacy) ความสามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ เคารพสิทธิผู้อื่น และตระหนักถึงผลกระทบในสังคม ประชาธิปไตย 4. ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) วิสัยทัศน์กว้างไกล เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมโลก 5. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ปฏิบัติตนตามกฎหมายกติกาของชุมชน สังคม ตระหนักผลกระทบต่อผู้อื่น และร่วมแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 6. ทำงานร่วมกันเป็นพลังทีม สื่อสารได้ เข้าใจผู้อื่น (Collaboration & Communication) โลกยุคใหม่ ประชาธิปไตยเติบโตได้ด้วยการมีส่วนร่วม การสื่อสารอย่างเคารพ คือ หัวใจของสังคมประชาธิปไตย และ 7. ทักษะ ชีวิตและอาชีพ (Life & Career Skills) สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ทำงานได้ และเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ในสังคมโลกยุคดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาจึงควรเน้นนโยบายการพัฒนาการศึกษาให้เป็นผู้ใช้สื่อที่มีสติ มีจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ สร้างภูมิคุ้มกันประชาธิปไตยในโลกดิจิทัล (Digital Democratic Immunity)
2. สังคมประชาธิปไตยในระดับโลกตั้งอยู่บนความหลากหลาย ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาจึงควรมีนโยบายพัฒนาการศึกษาด้วยวิธีการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมการทำงานท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาควรเริ่มจาก “การฝึกคิดเชิงพลเมือง” ก่อนการสอนเนื้อหา การพัฒนา นักศึกษาควรเริ่มจากการฝึกวิธีคิดแบบพลเมืองประชาธิปไตยให้กับนักศึกษาในทุกบริบทการเรียนรู้ นักศึกษาควรถูกกระตุ้นให้ตั้งคำถามต่อประเด็นสาธารณะ
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาควรเปลี่ยนกิจกรรมพัฒนาเป็น “ภารกิจพลเมือง” ร่วมกันออกแบบแนวทางแก้ไข ตัดสินใจ การเรียนรู้จะเปลี่ยนจาก “การทำกิจกรรม” เป็น “การฝึกเป็นพลเมือง”

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายกลุ่มเป้าหมายการวิจัยให้ครอบคลุมและหลากหลาย ให้ครอบคลุมทั้งนักเรียนมัธยม ครู ผู้ปกครอง บุคลากรภาครัฐ และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างวัฒนธรรม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและออกแบบแนวทางส่งเสริมที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะกลุ่ม
2. พัฒนาเครื่องมือวิจัยให้ทันสมัยและหลากหลายมากขึ้น ใช้เครื่องมือที่ตอบโจทย์บริบทยุคดิจิทัล ระบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงโครงสร้าง (SEM)

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การยกระดับศักยภาพพลเมืองไทยให้เป็นพลเมืองโลก ด้วยการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน และงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ปีงบประมาณ 2567

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์. (2566). การขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งผ่านมุมมองการจัดการปกครอง สาธารณะแนวใหม่. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 21(3), 22–39.
- กุลธิดา อุ่นจิตต์ และคณะ. (2566). การพัฒนาประชาธิปไตยโดยใช้เยาวชนไทยเป็นฐานในการพัฒนา. วารสาร รัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม, 5(2), 73–82.
- ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย คนที่ 6. (2567, 30 ตุลาคม) [บทสัมภาษณ์].
- ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา คนที่ 1. (2567, 2 ธันวาคม) [บทสัมภาษณ์].
- ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา คนที่ 2. (2567, 2 ธันวาคม) [บทสัมภาษณ์].
- ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา คนที่ 5. (2567, 2 ธันวาคม) [บทสัมภาษณ์].



ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คนที่ 3. (2567, 20 พฤศจิกายน) [บทสัมภาษณ์].

ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาพลเมือง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คนที่ 4. (2567, 20 ธันวาคม) [บทสัมภาษณ์].

พิชญ์อนงค์ ผดุงศิลป์ไพโรจน์ และรวงทอง ถาพันธุ์. (2567). การสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองด้วยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 11(2), 44–58.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. (2567). แผนปฏิบัติราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

วัชพล ตุลยวิไลกุล และวัชรพงศ์ ศิริมาสกุล. (2567). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้ฉันทลักษณ์เป็นฐานเพื่อสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(7), 208–217.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. สุปัตรา ตันติจริยาพันธ์ และคณะ. (2567). การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในจังหวัดอุดรดิตถ์. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 22(1), 159–183.

Cathrin, S. et al. (2024). Artificial intelligence, academic ethics, and global citizenship. *Journal of Civics: Media Kajian Kewarganegaraan*, 21(2), 214–226.

Kartika, R. & Ibrahim, I. M. (2025). Global citizenship in the era of disruption: Preparing critical, inclusive, and responsible global citizens. *Journal of Civics and Moral Studies*, 10(2), 82–88.

OECD. (2023). *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.

UNESCO. (2023). *Global citizenship education: Preparing learners for the challenges of the 21st century*. UNESCO Publishing. Retrieved March 22, 2026, from <https://www.unesco.org>.

World Economic Forum. (2024). *The future of jobs report 2024*. Retrieved March 22, 2026, from <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2024>.